

Karaviru dzīve.

Kara muzejam

1926. g. davinājuši: deputāts Cielēns, Rīga, vienu izšautu lielgabala misiņa čaulu no Verdes naudas lauka; J. Balodis, Vecmūižas Pļaviniekos, vienu vācu kalendari no 1916. g.; četras vācu kara kartes; Kārlis Steipa, Jaunpiebalgā, trīs dzelzs cirvjus, dzelzs šķēpa galu, bronzas aproci; A. Džērve, Elektrotehnikas div., akmeņa cirvi; kapt. Bitte, 5. Cēsu k. p., trīs persiešu tuteņus viena makstē; Kārlis Liepiņš, Rīgā, trīs fotografiskus uzņēmumus „Kurzemnieki bēgļu gaitās 1916. g. beigās; vln. Tiltiņš, 5. Cēsu k. p., 5. Cēsu k. p. vēstures kroniku 1919. g. 23. marta — 1920. g. 8. novembrim; Armijas ekonomiskā veikala pārzinis — apaļu vecl. lielgabala bumbu (pusē); vln. Tiltiņš 82 fotografiskus uzņēmumus no 5. (agrāk 2.) Cēsu k. p. dzīves 1917/25. g.; Kristaps Kūčulis, Majoros, par revolūcīnariem izgatavotu mātamo bumbu attēlu ar uzrakstu „Priekšējie k rozišķomu cirvīnāru D-ta ot 18. ijunijā 1917. g. Nr. 150032/z.; kapt. Mitreviņš, 1. Liepājas k. p., vienu fotografisku uzņēmumu no Nāves salas 1916. g.; R. Kaln-ozols, lkskā, vienu akmeņa cirvi apakš- daļu; Lina Birziņa, Rīgā, vienu pletni, no plkv. Kārpaka piemiņas izstādes dalībniekiem Venispiļē 1926. g. — četrus fotografiskus uzņēmumus; Edvins Kete, Rīgā, vienu apzīmnieka piemiņas gramatiņu no 1884. g.; P. Students, Rīgā, dokumentu norakstus par Latvijas tapšanu 1918. g.; skolotājs Delle, Lielrendas Dzelzceļa stacijas Avarova Bermonta personīgi raksturo pavēli Nr. 54 no 24. X. 19. g. Jelgavā; Janis Atmans vienu dzelzs likmeta šķēru, vi nu akmeņa laikmeta galodu; Kara būvniecības pārvaldes tehniskās daļas pr-ks vienu vecl. apaļu lielgabala bumbu.

(Turpinājums sekos). Galvenā štāba priekšnieka palīgs, gen. Francis.

Kara muzeja pārzinis, kar. ier. Jansons.

Garnizona draudzes dievkalpojums svētd., 16. janvārī, plkst. 18 Ma as baznīcā. Kā viesis sprediķi teiks mācītājs V. Rozenieks. Muzikālā daļā piedalās: operas dziedātāja A. Vitol un K. Munters (čello). Dziesmu lapiņas. Garnizona draudzes mācītājs J. Teriņš.

Aizsargu dzīve.

Aizsargu komandējošā sastāva kurši.

Daugavpils aizsargu pulka komandējošā sastāva kurss noturēs šī mēneša beigās Preiļos un Kraslavā. Kursu ilgums noteikts uz astoņām dienām. Iiukstes aizsargu pulka komandējošā sastāva apmācības kurss sekmīgi beguši 19 aizsargu instruktoru i. Kursi notika pie 11. Dobeles kājnieku pulka. K. B.

Aizsargu pulku inspekcija.

Aizsargu priekšnieks at. plkv. Bolšteins izbraucis inspicēt aizsargu pulku darbību. Paredzams, ka inspekciju izvedīs Paulkas, Jelgavas un Kuldīgas aizsargu pulkas. Bs.

Ārvalstu militārā dzīve.

Somu flotes budžets.

Somijas seims savas kara flotes

Ziemeļu jūrā vajadzēja notikt 1916. g. augustā lielai kaujai.

II.

19. aug. rīta gaismai austot, abu pretinieku zemūdenes sāka intensīvi darboties. Angļu zemūdens laiva E-23, kura atradās Helgolandes līcī, redzot tuvojamies visu vācu floti, torpedēja līniju kuģi „Westfalen.“ Divas stundas vēlāk angļu admirāļa Bitti avangārdi, sastāvošs no vieglām kreiseriem, nāca sakarā ar vācu zemūdeņu pirmo līniju. Vieglais kreisers „Nottingham“ tika torpedēts un nogrima. Ziņojumi par šiem diviem atsevišķiem gadījumiem atstāja stipri dažādu iespaidus uz abiem virspavēlniekiem. Jau gadus divus atpakaļ admirālis Dželiko bija ziņojis admirāļi- tatei, ka pēc viņa domām, ienaidnieks vienmēr mēģinās eviņināt angļu floti kāda zona — slazda, kura būtu pildīta ar aizžogojuma mīnām un zemūdens laivām. Pirmais ziņojums par nelaimis gadījumu ar „Nottingham“ apgrāsmēja to kā notikušu caur minū. Šī ziņa, apvienota ar otru, pēc kara ienaidnieka zemūdens laivas ļoti liela skaita nedēļu iepriekš izgājušas jūrā un ka viņas atrodas starp viņu un vācu flotes galveniem spēkiem, kā radās, atstāja dziļu iespaidu uz admirāli Dželiko. Katrā ziņā viņš pavēlēja tūlīt mainīt kursu uz ziemeļiem un nogaidīt turpmāko informāciju. Ap to laiku arī admirāls Šers saņēma ziņojumus no saviem cepelīniem, ka angļu flotes spēki atrodas uz ziemeļiem un no dienvidiem no viņa. Bet ziņas par šo spēku sastāvu un viņu virzienu bija tik nenoteiktas, ka admirāls Šers savu planu negrozīja un turpināja ceļu uz Sunderlandi. Arī admirāls Dželiko, saņēmis otru ziņojumu, ka „Nottingham“ ir nogremdēts no zemūdens laivas, bet nevis uzskrējis uz aizžogojuma mīnu, mainīja atkal kursu uz dienvidiem un turpināja doties uz pretinieka pusi. Viņš saprata, ka vācu flote dodas uz Anglijas krastiem un cerēja uz pēcpusdienu sasniegt izdevīgas pozīcijas, lai pārsteigtu ienaidnieku. Ap plkst. 13 1/4 viņš saņēma no admirālitātes ziņu, ka vācu atklātās jūras flote atrodas apmēram 50 jūdzes uz dienvidiem no viņa e-kadres. Tagad viss bija tikai dažu desmit minūtu jautājums, lai abi pretinieki sanāktu saskaros un galīgi sagatavotos priekšā stāvošai kausjai. Admirāls Dželiko par to raksta:

„Šī sadursme man izlikās tik droša un neizbēgama, ka es jau sadalīju manu kuģu kaujas uguns koncentrāciju. Pieņēmot, ka satiekot mūs ienaidnieks ņems kursu uz austrumiem, es uzdevu visiem kuģiem, kuri atradīsies uz priekš no „Iron Duke“, koncentrēt savu uguni pa diviem uz vienu pretinieku, kamēr „Iron Duke“ atstāja vienam pašam uzskat kauju ar līdztīgu pretinieku. Tas pēdējam bija kā kompliments par viņa labo šausānu Jutlandes kaujā. Mēs atradamies ļoti labvēlīgos apstākļos. Laiks bija jauks. Mums bija ļoti liels cerības, satiekot ienaidnieku, atgriezt to no viņa bāzes, jo bija skaidrs, ka mēs, nākdami no ziemeļiem, ātrāki spēsim pagriezt uz austrumiem, nekā viņš. Tikai caur retu gadījumu, kāds notiek jūras karā, notikumi ņēma citu gaitu un kauja nenotika. Taisni tāt momentā, kad angļu radio peilstacijas noteica vācu admirāļa kuģa vietu apm. 50 jūdzes uz dienvidiem no angļu lielās flotes, admirāls Šers saņēma informāciju, kura viņu piespieda grozīt visu savu planu. Cepelīna L-13 komandiera, kurš, acimredzot, bija sekojis komandiera Tirvita mīnu flotilijai uz Flandrijas līci, ziņoja, ka viņš novēro pretinieka spēkus, sastāvošus no lielām vienībām. Dažas minutes vēlāk viņš pastiprināja savu ziņojumu ar signālu, ka šie ienaidnieku spēki sastāv no līniju kuģiem, viegliem kreiseriem un torpedu kuģiem. Še no cepelīna komandiera puses tika izdarīta rupja kļūda. Tā bija taisni tāda rakstura, kādu admirāls Šers bija jau sagatavots uzņemt par patiesību. Sakot jau no momenta, kad Šers uzņēmās vācu flotes komandēšanu, viņš vienmēr loloja cerības, atgriezt vienu daļu no angļu flotes un to iznīcināt. Pēc vācu kuģu uzbrukuma Lovestoftai, Balfurs bija atklāti izteicies, ka uz priekšu daļa no angļu flotes atradīsies Ziemeļjūras dienvidus daļā. Būdams pilnīga neziņa par angļu flotes dislokāciju, admirāls Šers nodomāja, ka angļu valdība būs sekojusi sabiedriskās domas spriedumam un būs sadalījusi lielo floti divās daļās, norīkojot vienu daļu uz dienvidiem. 19. augusta plkst. 12 1/2, iespaidots no cepelīna komandiera kļūdainā ziņojumu, kā arī no sava pašā nepareiziem slēdzieniem, viņš pagrieza eskadres kursu uz dienvidaustrumiem, lai pārsteigtu Flandrijas līcī neesošos angļu kuģus. Un tos viņš tur neatrada, jo viņu tur nebija. Bet šis pagriezies uz dienvidaustrumiem viņu krasī atālnāja no admirāļa Dželiko galveniem spēkiem. Angļu flotes pavēlnieki turēja kursu uz dienvidiem līdz vēlāi pēcpusdienai. Kas attiecas uz admirāli Šeru, tad viņš ar lielu atšrumpu devās uz Flandrijas līci, bet, neatrazdamas tur pretinieka spēkus, atgriezās uz savu bāzi, pavadīts ļoti pieklājīga atāļuma no kommodora Tirvita torpedu kuģiem.“

Sava ziņojumā admirāls Šers pieveda cepelīna № 13 komandiera telegramas tiešo tekstu. Tas skan tā: „Ievērojami ienaidnieka spēki, 30 vienības; (vēlāk) 10 torpedu kuģi, lieli un mazi kreiseri un līniju kuģi.“ Šis ziņojums pārģrozīja visu turpmāko jūras kara notikumu gaitu!

Vācu flote atgriezās savā bāzē otrā rīta plkst. 2. Angļu flo'e, kurai bija tālāks ceļš ko iet, notāca pie tās tikai pēc pusdienas. Kreiseri ņēma kursu uz ziemeļiem un uzddrās uz admirāļa Šera izlikto zemūdenslaivu līniju. Kreisers „Falmouth“ tika torpedēts un pa ceļam nogrima.

Jūras kara notikumos ir savādi zīmīgs aostākis, ka vislielākā modernā Jutlandes jūras kauja neatstāja tiešu iespaidu uz turpmāko jūras kara gaitu. Tāpat zīmīgi ir tas, ka šī vācu flotes iziešana jūrā 19. augustā, kurā neviens šāvieni netika noraidīts ne no vienas, ne no otras puses, atstāja izšķirošu iespaidu uz turpmākām operācijām uz jūras. I angļi, i vāci jau no paša kara sākuma sīki izstrādāja un izsmalcināja savu flotes taktiku, kā arī Ziemeļu jūras stratēģiju. 19. augusta operācijas deva vācu sistēmas kulminācijas punktu. Lai viss šīs rūpīgi izstrādātās stratēģiskās un taktiskās izlūkošanas mehānisms strādātu bez kļūdām, admirāļam Šeram vajadzēja dabūt savā rīcībā daudz zemūdenslaivu flotilijas un visu šķiru gaisa kuģus, kuri varētu pavadīt viņa atklātās jūras floti, tiktīdz viņa paceļ enkurs. Un tā kā viņš nosprieda nekustēties, kamēr šie palīga līdzekļi netiks doti pilnā viņa rīcībā, tad arī viņš pārtrauca vācu flotes iziešanu jūrā, jo arī zemūdenslaivas bija paredzētas atkal izlietot ienaidnieka tirdzniecības kuģu iznīcināšanai. Un tiešām, 1916. gada rudenī tika uzskatās zemūdenslaivu operācijas pret tirdzniecības kuģiem ar uzdevumu ne visai atklāti pārkāpt Amerikai dotos solījumus. Un tikko zemūdenslaivas bija atvilkas zemūdens ka-ram, admirāļam Šeram bija jāatsakās no visiem jauniem projektiem par iziešanu jūrā ar lielo floti. Visa Vācijas jūras enerģija tika ieguldīta jaunā zemūdenslaivu karā. Arī stratēģiskā ziņā 19. augusta operācija atstāja lielu iespaidu uz stāvokli Ziemeļu jūrā. Divu vieglo kreiseru zaudējums atstāja tik stipru iespaidu uz admirāli Dželiko, ka viņš atzina par kļūdu mēģināt iespēsties Ziemeļjūras dienvidus daļā, nenodrošinot savus kreiserus ar pietiekošu skaitu torpedu kuģu, kuri tos spētu izsargāt no zemūdenslaivu uzbrukumiem. Tādā ziņā 1916. gada rudenī Ziemeļu jūrā radās bezizejas stāvoklis: vācu flote nespēja iziet jūrā un meklēt kauju ar angļu floti aiz zemūdeņu trūkuma, kamēr angļu flotei bija liegts priekš satikties ar vācu jūras spēkiem aiz torpedu kuģu nepietiekošā skaita. Šis stāvoklis tika izbeigts ar zemūdens kara intensīvitātes pācelšanu. 19. augusta operācija bija reizē finals un prologs. Viņa nobeidza lielas drāmas vienu cēlienu un atklāja nākošo. Ts.

jušās ap 4 milj. šauteņu patronas, no kurām gājušas bojā ap 3 milj., bet 1 milj. patronu laimējies no liesmām izglābt. Bez tam ugunij par upuri krituši 20 pužu sprāgstvielu. Er. Jaunu karakuģu pasūtījumi poļu flotei. Polija pasūtījuse Francijas kuģu būvētavās savas kara flotes papildināšanai trīs zemūdens minu laivas. Zemūdens laivu izbūve nodota firmām: „Augustin

Kādēļ noticis sprādziens Estijas municijas noliktavā.

Eksplōzijas cēlonis municijas noliktavā pie Magistes stācijas pēc ģenerāļa Reeka un kara izmeklēšanas tie- neša slēdzieniem esot bez šaubām Estijas ienaidnieku darbs. Uzskata dedzināšana aizdomās turamo personu apcietināšana. Zaudējumi, kuri cēlušies caur eksploziju, kā tagad noskaidrots, sniedzoties pāri par 10 milj. ig. markām. Noliktavā glāb-

Zini, man nav vaļas ar tādām niekiem nodarbot es. Līdz šim dzīvoju nekurinātā istabā, pusdienojot ēdināmā punktā. Bet toties — esmu padomju pilsonē. — Bet kur tad Anniņa? Varbūt, arī to esi izmetusi cūkām reizē ar puķu podiņiem? Bērnu māja... Rītu pat iešu un parvedīšu viņu nāijā. — Tā... Tu, to tu arī vari darīt. Tu esi lēvs. Bet tad arī pats glāb, man nav vaļas. Gļēbs piecēlas no gultas un aizģāja pie loga. Daša savīkstīja skrandaino segu gultas galvgali, papurināja pustukšo puteklaino maisu, bet pārējas lupatas sāka uz- mest sev uz rokas. Acīm redzot, gribēja sev gultu citur klāt. Ja, tur nevarēja būt divu domu. Sieva pamerusi savu pavārdu. Parvērtusies par pussievietu. Bet ar ko viņa visu šo laiku pinusies?.. Sapīgi iestēnējās kaut kas Gļēba krūtīs. — Tad tā, padomju pilsonē! Nu esam skaidrībā. Šķīramies — raudājam, bet tagad... nolādēta vieta, kur dvēsele stingst. Daudz tev būs viņu bijis... — Bet vai tad tev tur frontē sievu nebij?

Mata Hari notiesāšana uz nāvi.

Tajāk! uzsauca karātiesas priekšsē- tājs. Parunāsīm par jūsu uzturēšanos Madridē. Kā jūs, kā franču spiegotāja varējāt apmesties blakus istabā vācu kara atāšeja telpam? Bez tam jūs rādījaties uz ielas kopā nevien ar to, bet arī ar vācu jūras atāšeju V. Kroonu. — Von Kroonu? Šo cilvēku es ne- varēju paciest, — tas bija pavisam nega- lants. Bet vācu militarāts bija mans mīļākais. Ja, tas tā bija. Bet nevienam gar to nav nekāda daļa, jo vīrieši, pret ku- rēm esmu izrādījusī labvēlību, atrodas daudzās valstīs un armijās. — Jūs Madridē uzvedaties tā, ka mūsu militarāts jūms izsniedza čeku par 15 000 pezetām? jautāja tiesas priekš- sēdētājs. So čekā varēja realizēt Comptoir d'Escompte kasē. — Pareizi. Militarāts bija gr- bēja man izsniegt atļādzību dārgakmeņos. Bet es aizsūtīju tam viņa dāvanas atpakaļ un līdzu izsniegt viņu vērtību skaidrā naudā. Atāšeja privātkās nebija tik daudz līdzē- ju un viņš atrada par ērtāku atļādzināt manu laipnību ar savas valdības naudu. — Tiesa nevar atzīt par pietiekoši nopietniem šādus paskaidrojumus! Jums derētu atzīties, ka arī šī nauda ir nākusi no spiegotāju šefa Amsterdamā. — Ja! Bet patieso apstākļu izskaid- rojumā ir daudz komisma. Mans mīļākais

Pie izdzušā pavārda.

Gļēbam māja atpūtas nedeļa. Šis atstātais stūris ar nemazgātiem un aizputē- jušiem logiem, netīro grīdu, kakta samesto lupatu kaudzi bij tik tukšs un nepiemīlīgs, ka pat mušas bij izbēgušas. Pelējumu smaka un peles. Tur nevarēja atpūsties ne dvēsele, ne miesa. Gļēbs klejoja pa iz- mirušo fabriku un domāja grūtu oomu. Vakarā pārnākot mājās, atrada to pa- šu tukšumu. Daša mājās nerādījās. Ne- viens viņu negaidīja kā pirms gadiem, kad jau izlālēm to sveica dūmu mākonīt- vrs skursteņa un caur logu pret smārdīgu mir- dzošas acis. Dzīvo, liti viss izdvesa siltu- mu un mājīgumu. Bet lielāko prieku dar- rija lellei līdzīga Anniņa. Tas viss izlikās tik sen, kā jauks sapnis. Tapēc tagadējais stāvoklis bij vēl nepanesamāks. Gļēba mājās pavārds bij izdzis s. Gļēbs ar pusaizvērtām acīm gulēja gultā un raudzījās Daša, ar viņa bij pārnākusi un pašlaik novilkta vīrsdrēbes. Pavisam sveša. Ļiem matem, nodegušu seju, cie- tiem sejas vaibsiem, ap galvu sarkans la- katiņš. Agrākā Daša bij mirusi. Tā te bij pavisam cita sieviete. Nenocietās Gļēbs un uzrunāja sievu. — Dod atbildi, Neesmu šī gadus mājās redzējis, daudz grūtibu pārcietis. Un nu, kad atgriezies mājā — no tevis ne vēsts. Kur tu klaiņo? — Ja, trīs gadus. Bij Daša atb ide. — Kāpēc tāda pārmaiņa? Tu vairs neesi tu. Sevi nolēgusies. Kas par iemeslu? — Neesmu vairs agrākā Daša. Seno mūsu māju un dzīvi esmu aizmirsusi. Un nav ar žel. Toreiz b-ju mūļķe. — Bet kur tad tagad būs mūsu ligz- da? Vai tad šajā ž- rku slazdā lai dzīvo- am? — Vai tu gribi, lai loga rūtīs aizsedz jpriekškarīgi? gultu klāj mīksti spilveni?

Holandē samaksāja ar vācu valdības naudu mana Madrides mīļāka privāto paradus.

Tad sākas apspūdzētais uzdoto lieci- nieku nopratināšana. Eleganti pēc vis- jaunākās modes tērpiņi, ienāk viens no arlietu ministrijas augstākajiem ierēdņiem. Mata Hari piecēlas, bet viņa neuz- skata savu agrāko mīļāko. Tā sāka: Augstā tiesa zin, kādu svarīgu amatu šis kungs ieņem franču diplomatijā. Šis kungs bija viens no maniem pirmiem un labā- kiem draugiem, kad es šē debitēju pirms 10 gadiem. Kara laikā nūms izdevās satik- ties tikai dažas, retas reizas. Es tagad tam jautāšu, vai kādreiz esmu mēģinājusī runāt par politiku? — Ne, nekad, atbildēja liecinieks. — Kā tas var būt? jautā tiesas priekšsēdētājs. Jūs kājā laikā neesot ru- nājuši par karu? — Mēs visvairāk runājam par mākslu, muziku un deju, atceica liecinēks. — Un visvairāk par indusu deļām un mākslu, piebilda Mata Hari. Varbūt, tas ir taisnība, piezīmēja tiesas priekšsēdētājs, lai gan šie paskai- drojumi neizklusās sevišķi ticami. Bet tad Mata Hari ir spēlējusi teatri diplomata kunga priekšā. Viņa noprata, ka diplo- mata kungs būtu palicis sevišķi uzma- nīgs, ja viņa to būtu izpraņājusī par politiku un valsts lietām. Viņa apmierinā- jās ar to, lai tikai ārēji turpinātos tās pa- zīšanās un sastapšanās ar šo augsto diplo- matu. Tas pacēla tās vārda iespaidīgu Amsterdamā un līdz ar to viņas atāgo- jumu... Vajadzīgas ziņas tā būs mājējuse izvēlināt no citiem frontē. Pēc tam sākas citu liecinieku nopra- tināšana. Bet Mata Hari visvairāk bija cerējusi uz kādu augstāku virsnieku, bij- ministri. Tas bija atsūtījus telegramu, ka svarīgi dienestpienākumi tam neļauj no- frontes ierasties Parīzē.

